१००

दुवस्युर्वान्दनः। विश्वे देवाः। जगती, १२ त्रिष्टुप्।

इन्द्र दृह्य मघवन्त्वावदिद्भुज इह स्तुतः सुतपा बोधि नो वृधे।
देवेभिर्नः सविता प्रावतु श्रुतमा सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.०१

मघवन्- सम्पद्वन्। इन्द्र- परमेश्वर। भुजे- भोगाय। त्वावत्- त्वत्सदृशं शत्रुबलम्। दृह्य- नाशय। इह- अत्र। स्तुतः- प्रशंसितः। सुतपाः- निष्पादितरसपालकः सन्। नः- अस्माकम्। वृधे- वृद्धये। बोधि- बुध्यस्व। देवेभिः- देवैः। सविता- आत्मसूर्यः। नः- अस्माकम्। श्रुतम्- अतीन्द्रियश्रुतिम्। प्रावतु- प्रकर्षेण रक्षतु। सर्वतातिम्- सर्वात्मिकाम्। अदितिम्- अखण्डप्रकृतिम्। आ- आभिमुख्येन। वृणीमहे- वरयामः॥१॥

भराय सु भरत भागमृत्वियं प्र वायवे शुचिपे क्रन्ददिष्टये।
गौरस्य यः पयसः पीतिमानश आ सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.०२

यः। गौरस्य पयसः- चिद्रश्मिसारस्य। पीतिम्- अनुभूतिम्। आनशे- व्याप्नोति । भराय- तस्मै निर्वाहकाय। शुचिपे- शुद्धिपालकाय। क्रन्ददिष्टये- शब्दितगमनाय। वायवे- वाताय प्राणाय। ऋत्वियम्- ऋतमयम्। भागम्। प्र- प्रकर्षेण। सु- सुष्ठु। भरत॥२॥

आ नो देवः सविता साविषद्वयं ऋजूयते यजमानाय सुन्वते।
यथा देवान्प्रतिभूषेम पाकवदा सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.०३

यथा- येन प्रकारेण। देवान्- द्योतनशक्तीः। प्रतिभूषेम- सद्भावनैर्मण्डयामः। तथा । नः- अस्माकम्। देवः सविता- सूर्य आत्मा। ऋजूयते- आर्जवसम्पन्नाय। सुन्वते- रसनिष्पादकाय। यजमानाय- उपासकाय। वयः- अन्नम्। आ- आभिमुख्येन। साविषत्- प्रसौति॥३॥

इन्द्रो अस्मे सुमना अस्तु विश्वहा राजा सोमः सुवितस्याध्येतु नः।
यथायथा मित्रधितानि संदधुरा सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.०४

Dr. Rangani
WEBOLIM

यथायथा। देवाः। मित्रधितानि- मित्रनिहिताः सम्पदः। संदधुः- सम्यक् धृतवन्तः। तथा तथा। अस्मे- अस्माकम्। इन्द्रः- परमेश्वरः। सुमनाः- शोभनचित्तः। विश्वहा- सर्वेष्वहःसु। अस्तु- भवतु। राजा- रञ्जकः। सोमः- रसाधिदेवता। नः- अस्माकम्। सुवितस्य- मन्त्रम्। अध्येतु- धिया स्वीकरोतु ॥४॥

इन्द्र उक्थेन शवसा परुर्दधे बृहस्पते प्रतरीतास्यायुषः।
यज्ञो मनुः प्रमतिर्नः पिता हि कमा सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.०५

इन्द्रः- परमेश्वरः। उक्थेन- मन्त्रेण। शवसा- बलेन। परुः- पर्व। दधे- धृतवान्। बृहस्पते- मेधाधिदैवत। आयुषः। प्रतरीता- वर्धकः। असि- भवसि। यज्ञः- सङ्गतिकारकः। मनुः- मननशीलः। प्रमतिः- प्रकर्षचित्तयुक्तः। नः- अस्माकम्। पिता- पालकः। कम्- आनन्दं प्रयच्छसि। हि- खलु ॥५॥

इन्द्रस्य नु सुकृतं दैव्यं सहोऽग्निर्गृहे जरिता मेधिरः कविः।
यज्ञश्च भूद्विदथे चारुरन्तम आ सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.०६

इन्द्रस्य- ईशनाधिदैवतस्य। सुकृतम्- सुष्ठु रचिता। दैव्यं सहः- दिव्यशक्तिः सम्पादिता। अग्निः- पावकः सर्वभूतहितक्रतुः। गृहे- अस्मत्सदने सम्पादितः। जरिता- रसनिष्पादकः। मेधिरः- मेधावी। कविः- क्रान्तदर्शी। यज्ञश्च- सङ्गतिकारकश्च। भूत्- अभूत्। विदथे- अस्मदुपासने। चारुः- चरणीयः। अन्तमः- अन्तिकतमश्च। भूत्- अभूत् ॥६॥

न वो गुहा चकृम भूरि दुष्कृतं नाविष्ट्यं वसवो देवहेळनम्।
माकिर्नो देवा अनृतस्य वर्पस आ सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.०७

गुहा- अस्मन्मनसापि। वः- युष्माकम्। भूरि- प्रभूतम्। दुष्कृतम्- पापम्। न चकृम- न कृतवन्तः। वसवः- हे शरण्या देवाः। देवहेळनम्- देवक्रोधकरं पापम्। नाविष्ट्यम्- नास्माभिराविष्कृतम्। देवाः- हे द्योतनशीलाः। नः- अस्माकम्। अनृतस्य- असत्यस्य प्रकृतिनियतिविरोधिनः। वर्पसः- रूपस्य प्राप्तिः। माकिः- मा भवतु ॥७॥

Dr. Rangaji
WEBOLIM

अपामीवां सविता साविषन्न्य१ग्वरीय इदप सेधन्त्वद्रयः।

ग्रावा यत्र मधुषुदुच्यते बृहदा सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.०८

यत्र। मधुषुत्- रसनिष्पादकम्। ग्रावा- साधनम्। बृहत्- महत्। उच्यते- महीयते। तत्र। सविता- सूर्य आत्मा। अमीवाम्- रोगम्। अप साविषत्- अपप्रेरयतु। वरीय इत्- बृहद्दुःखमपि। अद्रयः- रसनिष्पादकसाधनानि। अप सेधन्तु- अपगमयन्तु॥८॥

ऊर्ध्वो ग्रावा वसवोऽस्तु सोतरि विश्वा द्वेषांसि सनुतर्युयोत।

स नो देवः सविता पायुरीड्य आ सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.०९

वसवः- हे शरण्या देवाः। सोतरि- रसनिष्पादके मयि। ग्रावा- अश्मा जडप्रतीकः। ऊर्ध्वः- उन्नतश्चैतन्यरसोन्मुखः। अस्तु- भवतु। सनुतः- गूढानि। विश्वा- सर्वाणि। द्वेषांसि- द्वेषभावनानि। युयोत- पृथक्कुरुत। सः- असौ। नः- अस्माकम्। देवः। सविता- सूर्य आत्मा। पायुः- पालकः। ईड्यः- स्तुत्यः॥९॥

ऊर्जं गावो यवसे पीवो अत्तन ऋतस्य याः सदने कोशे अङ्ध्वे।

तनूरेव तन्वो अस्तु भेषजमा सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.१०

याः। ऋतस्य- धर्माख्यस्य सत्यस्य। सदने- सद्मनि। कोशे। अङ्ध्वे- व्यञ्जयथ। गावः- ताः हे चिद्रश्मिभूता धेनवः। यवसे- हव्यसमर्पणाय। पीवः- पुष्टम्। ऊर्जं- प्राणम्। अत्तन- अत्त। तनूरेव- भवद्रूपमेव। तन्वः- मद्रूपस्य। भेषजमस्तु॥१०॥

क्रतुप्रावा जरिता शश्वतामव इन्द्र इद्भद्रा प्रमतिः सुतावताम्।

पूर्णमूधर्दिव्यं यस्य सिक्तय आ सर्वतातिमदितिं वृणीमहे॥ १०.१००.११

यस्य- इन्द्रस्य। सिक्तये- अनुभूतिप्राप्तये। दिव्यं ऊधः- अदितेरूध इति भावः। पूर्णम्। क्रतुप्रावाः- स प्रज्ञापूरकः। शश्वताम्- शाश्वततत्त्वानाम्। जरिता- रसनिष्पादकः। अवः- रक्षकः। इन्द्रः- परमेश्वरः। इत्- एव। सुतावताम्- रसवताम्। भद्रा- मङ्गळा। प्रमतिः॥११॥

चित्रस्ते भानुः क्रतुप्रा अभिष्टिः सन्ति स्पृधो जरणिप्रा अधृष्टाः।

Dr. Ranganji
WEBOLIM

रजिष्ठया रज्या पश्व आ गोस्तूतूर्षति पर्यग्रं दुवस्युः॥ १०.१००.१२

ते- तव। भानुः- प्रकाशः। चित्रः- अद्भुतः। क्रतुप्राः- प्रज्ञापूरकः। अभिष्टिः- अभ्येषणीयः। स्पृधः- तव स्पर्धाः। जरणिप्राः- स्तोतृपूरकाः। अधृष्टाः- अप्रधृष्याः। सन्ति- भवन्ति। रजिष्ठया- ऋजुतमया। रज्या- रज्ज्वा। पश्वः- पश्यतः। गोः- चिद्रश्मेर्धेनुभूतस्य। अग्रम्। दुवस्युः- परिचरणकामः। परि- परितः। तूतूर्षति- त्वरयति॥१२॥

Dr. Ranganji

WEBOLIM